

Deklarácia Nového európskeho Bauhausu Slovensko 2024

PREAMBULA

12. apríla 2024 sa v Bratislave z iniciatívy združenia Manifest 2020 stretli partneri Nového európskeho Bauhausu (NEB) zo Slovenska a strednej Európy na jednom z podujatí festivalu NEB a prepojili sa s organizátormi v Bruseli. Konferencia **NEB v strednej Európe (Fórum pre partnerov a podporovateľov iniciatívy Nový európsky Bauhaus)** sa konala pod záštitou prezidentky Slovenskej republiky pani Zuzany Čaputovej, Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku a Slovenskej komory architektov.

Na záver konferencie sa zástupcovia a zástupkyne slovenských iniciatív zhodli na spoločnom vyhlásení formou **Deklarácie NEB SK 2024**.

KONTEXT

V roku 2019 spojila občianska iniciatíva **Manifest 2020** významných predstaviteľov slovenskej architektonickej a stavebnej praxe a popredné neziskové organizácie, ktorí/é sú na Slovensku hybnou silou pre dosiahnutie uhlíkovej neutrality a uplatňovanie opatrení nevyhnutných na riešenie klimatickej krízy.

Na jeseň 2020 predstavila predsedníčka Európskej komisie iniciatívu **Nový európsky Bauhaus** (New European Bauhaus), ktorá nadviazala na zásadný dokument o ceste Európy k uhlíkovej neutralite – **Európsku zelenú dohodu** (European Green Deal). Ursula von der Leyen nazvala NEB „dušou Európskej zelenej dohody“. Vo svojom prejave o stave Únie v roku 2020 uviedla: „Nejde však len o environmentálny alebo ekonomický projekt, ale aj o nový kultúrny projekt pre Európu. Systémovej zmene musíme dať tvár, ktorá spojí udržateľnosť s jej vlastnou estetikou.“ Manifest 2020 sa na jar 2021 stal prvým oficiálnym partnerom NEB na Slovensku a postupne sa k nemu pridávajú ďalšie organizácie. Prvú online konferenciu **Nový európsky Bauhaus – Vízia pre Slovensko** zorganizoval Manifest 2020 už v apríli 2021, krátko pred prvou celosvetovou konferenciou Európskej komisie venovanej NEB.

NEB ako interdisciplinárna iniciatíva a platforma na sieťovanie a spoluprácu spája udržateľnosť s inklúziou a estetikou, rozvíja požiadavky na vysokú úroveň architektonickej a stavebnej kultúry podľa deklarácie z Davosu z roku 2018. V roku 2024 má iniciatíva NEB viac ako 750 partnerov na celom svete a okrem architektonickej a stavebnej kultúry **zahŕňa kreatívny sektor v celej jeho šírke** vrátane hľadania udržateľných zdrojov a vývoja nových materiálov.

Nový európsky Bauhaus sa od svojho vzniku stal uznávanou iniciatívou a prepojenie jeho troch pilierov – **environmentálnej udržateľnosti, sociálnej inklúzie a novej estetiky (kultúrnej hodnoty)** si zaslúžia širokospektrálnu politickú aj mediálnu podporu.

VÝZVA

Vyzývame a žiadame:

Vládu Slovenskej republiky,

- aby venovala iniciatíve Nový európsky Bauhaus pozornosť primeranú jej celospoločenskému významu. Vyzývame ju, aby jasne vyjadrila politickú vôľu a vybudovala aktívny kontaktný bod NEB, ako správnu a informačnú platformu NEB na Slovensku tak, ako je to už v iných krajinách EU;
- aby zabezpečila spracovanie a schválenie politiky architektúry a stavebnej kultúry v SR, ktorá by podľa vzoru iných európskych krajín, ako aj samotnej Európskej komisie, zadefinovala strategický rámec rozvoja krajiny pri formovaní kvalitného prostredia pre život jej obyvateľov a zabezpečila jeho vysokú estetickú kvalitu a kultúru pri dosahovaní klimatických cieľov v zmysle energetickej hospodárnosti a dekarbonizácie, udržateľnej mobility a biodiverzity, s ohľadom na znevýhodnené skupiny obyvateľstva;
- aby zabezpečila spracovanie detailného strategického plánu dekarbonizácie stavebného sektora, ktorý preukáže splniteľnosť cieľov redukcie emisií skleníkových plynov do roku 2030 a úplnej uhlíkovej neutrality do roku 2050, ku ktorým sa Slovensko zaviazalo;
- aby začala naplňovať víziu a ciele Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030, ktorá obsahuje relevantné opatrenia smerujúce k inkluzívnej a zodpovednej kultúre a aby podporovala účasť odbornej verejnosti na tvorbe verejných politík.

Vyhlasovateľov urbanistických, architektonických a dizajnerských súťaží,

- aby sa v súťažiach venovali princípom a cieľom Nového európskeho Bauhausu s ohľadom na 17 cieľov udržateľného rozvoja OSN. Iniciatíva NEB je motorom posilnenia interdisciplinariny udržateľných architektonických a dizajnových riešení, spojenia vedy a výskumu, inovácií v materiáloch a technológiách, stavebnej kultúry, estetiky a umenia. Inklúzia má zabezpečiť prístup k dielu a jeho využitie pre všetkých. Urbanistické, architektonické a dizajnerské súťaže sa takto stanú zárukou a nástrojom udržateľného rozvoja a vysokej estetickej úrovne a kvality sídiel, krajiny a celkového prostredia tvoreného človekom.

Verejnoprávne a súkromné médiá,

- aby v spojení s odbornou verejnosťou vytvorili dostatočný priestor pre šírenie informácií o Novom európskom Bauhause, jeho princípoch a o ďalších (európskych) iniciatívach pri riešení klimatickej krízy. Informovanie a transparentná verejná diskusia je popri participácii katalyzátorom dobrých riešení. Verejnosť má záujem byť zapojená do plánovacích procesov. Popri odborníkoch a autoroch vízií a rozvojových projektov je práve dobre informovaná verejnosť veľkou hybnou silou pre politické rozhodnutia. Cestu od myšlienky k realizácii možno výrazne urýchliť prostredníctvom príkladov dobrej praxe. Aj pre ne žiadame viac mediálneho priestoru.

Verejné inštitúcie činné v územnom plánovaní,

- aby v spolupráci s odbornou verejnosťou zapracovali do legislatívnych, metodologických, technologických a finančných nástrojov zmenu manažmentu dažďových vôd s ohľadom na riešenie klimatickej krízy, vodozádržné opatrenia, vrátane sadových úprav s vhodnou zeleňou a dažďovými záhradami, retenčných nádrží a ďalšie opatrenia. Jedným z najväčších vplyvov na teplotný režim urbanizovanej krajiny má pečatenie zemského povrchu a kanalizovanie dažďovej vody ako odpadu. Vznik tepelných ostrovov dramaticky mení klímu v urbanizovanom prostredí. Dažďová voda nezostáva v území, kam dopadla, bez úžitku pre jeho mikroklimu (ochladzovanie). Preto je zaobchádzanie s vodou v urbanizovanom prostredí a v krajine nevyhnutné premietnuť do zákonov, ktoré ovplyvňujú územné plánovanie a udržateľný rozvoj miest a obcí.

Vzdelávacie a výskumno-vývojové inštitúcie,

- aby sa zapojili do spoločnej tvorby nových študijných odborov, inovácie učebných osnov a programov, ktoré vytvoria vzdelávacie ekosystém založený na celoživotnom vzdelávaní a získavaní nových zručností zameraných na zmiernenie vplyvu klimatickej zmeny, na adaptačné a mitigačné opatrenia. Pri týchto zmenách budú potrebné tvrdé i mäkké zručnosti, ktoré treba rozvíjať rovnocenne;
- aby v čo najväčšej miere podporovali medziodborové a multidisciplinárne spolupráce, výmenu skúseností, vzdelávacích programov, materiálov a pedagógov medzi inštitúciami v rámci Slovenska i medzinárodne.

Samosprávy, regióny, mestá a obce; verejné organizácie; zástupcov občianskej spoločnosti; privátny sektor; jednotlivcov, investorov a klientov,

- aby prevzali iniciatívu v oblasti prepojenia princípov Nového európskeho Bauhausu – udržateľnosti životného prostredia, princípov inklúzie a kultúrnych hodnôt pri plánovaní a realizácii svojich projektov. Životné prostredie a kultúra potrebujú spoluprácu všetkých.

Partneri iniciatívy Nový európsky Bauhaus na Slovensku:

Manifest 2020

Kreatívny inštitút Trenčín (EHMK Trenčín 2026)

Slovenské centrum dizajnu

Ústav architektúry obytných budov, Fakulta architektúry a dizajnu STU

Ľudia a voda

Spolka

Deklaráciu nájdete [na tomto linku](#). K deklarácii sa môžete pripojiť [na tomto linku](#).

Zoznam organizácií, subjektov a jednotlivcov pripojených k deklarácii, sa bude priebežne aktualizovať.

Kontakt: info@manifest2020.sk, www.manifest2020.sk.